

København den 27. August 2021

Til socialordførerne

Adoptionspolitisk Forum og Donorbørns Vilkår er bekymret for overtrædelse af børns rettigheder i forbindelse med retten til identitet. Vi ser en række problemstillinger, når man i Danmark sidestiller barnets ret og tarv med kommende forældres behov, et udbud og en efterspørgsel drevet af ønske om familiestiftelse samt private og statslige interesser. En sådan sidestilling har gennemgribende konsekvenser for børnenes selvstændige og individuelle rettigheder, og disse konsekvenser skal de leve med resten af livet.

På baggrund af Institut for Menneskerettigheders Rapport om **Donorbørns ret til Identitet** gør vi opmærksom på, at dét at stifte familie aldrig bør ske på bekostning af børns rettigheder og en overtrædelse heraf. I denne sammenhæng må lovgiver specifikt overveje og begrunde, hvordan respekten for og beskyttelse af barnets ret til identitet kan sikres med udgangspunkt i, hvad der er barnets tarv og interesser. I denne forbindelse ønsker vi et særlig fokus på de følgende områder:

1. Børns rettigheder og tarv

Hvorfor barnets ret og tarv ikke bør være underlagt individuelle behov for familiestiftelse, private- eller statslige interesser.

2. Personlig dokumentation og opbevaring

Hvorfor alle dokumenter, som omhandler barnet fra det undfanges, bør indsamles og arkiveres af en myndighed med fuld tilgængelighed for de implicerede.

3. Børns arv og sundhed

Om at sikre mulighed for sygdomsforebyggelse og en øget tryghed.

4. Fuld åbenhed modsat anonymitet

Fordele ved fuld åbenhed, og hvorfor anonymitet i forbindelse med æg- og sæd donationer og adoption er problematisk.

5. Støtte, rådgivning og kvalificeret hjælp

Om hvad der er brug for.

Ad 1: Børns rettigheder og tarv

Hvorfor barnets ret og tarv ikke bør være underlagt individuelle behov for familie stiftelse, private- eller statslige-interesser.

Voksne adopterede har erfaringer med de menneskelige omkostninger og den manglende opfyldelse af menneskerettigheder, som Danmark har ratificeret gennem FNs Børnekonvention. Dette vilkår rammer på tværs af målgrupper - også donorbørn. Den primære ambition bør være, at den danske stat sikrer nye borgere grundlæggende menneskerettigheder - herunder **børns ret til identitet**. Både når de bringes til Danmark, og når de fødes ved hjælp af insemination og donation.

Som det fremgår af rapporten, bør børns ret og tarv ikke sidestilles eller underlægges individuelle behov for familie stiftelse, private- eller statslige interesser. I en familiestiftelsesproces er der mange svære valg, både for de, der ønsker at adoptere, og for de, der benytter æg- og sæddonation. Det er ikke en menneskeret at få børn. Det at stifte familie bør derfor aldrig ske på bekostning af børns rettigheder og en overtrædelse heraf.

Ethvert barn har sine egne individuelle rettigheder, der skal vurderes selvstændigt og indarbejdes bevidst i al lovgivning. Barnets rettigheder kan ikke automatisk indordnes under forældrenes rettigheder, når det har så indgribende konsekvenser for barnet resten af livet. Da det at få børn er et tilvalg uden selvbestemmelse eller høringsmulighed for barnet, er det essentielt at den forskning og akkumulerende erfaring, man er i besiddelse af fra adoptionsområdet og lande som Sverige og Norge, bruges til at sikre de nye generationer af børns rettigheder på tværs af alle grupper.

Ad2: Personlig dokumentation og opbevaring

Hvorfor alle dokumenter, som omhandler barnet fra det undfanges, dets biologiske historie og slægt, bør indsamles og arkiveres af en myndighed med fuld tilgængelighed for de implicerede.

Et eksempel på en grundlæggende mangel i adoptionssystemet er, at de adopterede ikke er sikret adgang til viden om deres ophav og historie eller et ejerskab over egne filer. Erfaringer fra adoptionsområdet har vist, at det er problematisk at privatejede organisationer, både

i modtager som i afgiverlande, alene bestemmer, hvordan, og på hvilke præmisser oplysninger til voksne adopterede, der ønsker at søge deres oprindelige familie, kan udleveres. Noget som personer med donorophav, i deres søgning og kontakt med de privatejede sædbanker, også støder på.

Adopterede har erfaringer med, at mange dokumenter går tabt under vandskader, brand, flytning og fusion af de privatejede organisationer. Den samme problematik kan ske på området for personer med donorophav, hvis privatejede klinikker eller sædbanker fusionerer, lukker eller flytter. Endvidere tilhører alle dokumenter og journaler moren til personer med donorophav - ikke personen selv. Der er talrige eksempler på, at informationen, om at barnet er blevet til ved hjælp af donor, holdes hemmeligt for barnet, eller at informationerne, der måtte eksistere - såsom donornummer, alias eller andre informationer vedr. donor - er forsvundet.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har fastslået i flere sager om adoptivbørn, at det er en grundlæggende menneskeret at kunne få oplysninger om sin personlige identitet - herunder også om sine biologiske forældres identitet. Dette må kunne side-stilles med donors identitet på donorbørnsområdet.

På baggrund af dette opfordrer vi til, at alle informationer indsamles, ægthedsverificeres og opbevaret forsvarligt af en offentlig myndighed, så en adopteret eller en person med donorophav, der ønsker at få informationer om sit genetiske ophav, kan henvende sig til en myndighed. Derudover opfordrer vi til, at myndigheden kan bistå med at tage kontakt jf. anbefalingen fra Institut for menneskerettigheder. Dette vil også kunne sikre en tilgængelighed på tværs af økonomiske skel og formåen. Det kan både kræve et større mentalt overskud samt økonomiske midler at søge oprindelig og biologisk familie for både donorbørn og adopterede. Der er for begge parter eksempler på, at organisationer kræver penge for informationer, der omhandler det biologiske ophav.

For adopterede handler det særligt om rejser, oversættelse af papirer, dokumenter og tolke, mens det for donorbørn særligt handler om DNA-registrering eller tilmelding i diverse regis-

ter over donornumrer, der kan finde halvsøskende og genetisk ophav.

Ad3: Arv og Sundhed

Om at sikre mulighed for sygdomsforebyggelse og en øget tryghed.

Adopterede og personer med donorophav kan opleve stor usikkerhed og utryghed over ikke automatisk at være sikret adgang til viden om ophav og historie. Dette stiller den adopterede og personen med donorophav i en unødigt og udsat position set ud fra et sundhedsfagligt perspektiv. Dette er noget, der har betydning resten af livet - også i kontakten til det offentlige sundhedsvæsen. Det er ydermere en usikkerhed og utryghed som automatisk kan videregives til efterfølgende generationer, hvis man vælger at få børn.

Der findes eksempler på, at adoptionspapirer eller donornumre er blevet destrueret. Det forhold kan i sig selv komplicere søgningsprocessen. Forholdet viser også, at et ansvar for sådanne væsentlige personfølsomme informationer ikke bør være placeret i en enkelte familie særskilt en eller begge forældre. Der findes også eksempler på, at æg- og sæddonorer senere i livet har udviklet arvelige og livstruende sygdomme, hvor alle berørte donorbørn ikke er blevet opsporet. Dette bekræfter, at der er brug for en løsningsmodel for indsamling og opbevaring af de personfølsomme genetiske informationer, samt for opsporing af de berørte donorbørn - en løsningsmodel, som de private aktører og myndigheder i dag ikke kan tilbyde.

Adopterede og personer med donorophav kæmper en fælles kamp for retten til at blive sikret adgang til tilgængelig genetisk og arvelig sygdomshistorik med løbende opdateringer. Vi ønsker, at staten prioriterer kvalitet fremfor kvantitet. Dette for at tilgodese børns sundhed og varetage børns rettigheder fremadrettet.

Jf. rapporten, udarbejdet af Institut for menneskerettigheder, taler vi for, at det sikres, at personer med donorophav, samt adopterede, kan få adgang til oplysninger omhandlende deres biologiske forældres helbredsprofil, og at disse opbevares forsvarligt.

Ad4: Fuld åbenhed modsat anonymitet

Fordele ved fuld åbenhed, og hvorfor anonymitet i forbindelse med æg- og sæddonationer og adoption er problematisk.

Dét at kende sit donorophav bliver af mange donorbørn set som en fordel, blandt andet fordi det giver viden om sundheds- og helbredsforhold, som er genetisk betinget. Det opleves også som styrkende for donorbørns identitetsfølelse og giver bedre mulighed for at forstå sig selv i en historisk-kulturel og biologisk sammenhæng (rapporten side 62), hvilket også gælder adopterede.

Jf. rapporten fra Institut for Menneskerettigheder taler vi for, at det sikres, at alle børns tarv og rettigheder overholdes, således at en gruppes rettigheder ikke undertrykkes på baggrund af andre menneskers behov.

Vi taler for, at personer med donorophav sikres rettigheder til identitet ved at bortskaffe anonym æg- og sæddonation. Ved en sådan bortskaffelse vil det også kunne forbedre monitorering af antal af æg- og sæddonationer fra den enkelte donor. Hertil anbefales, at der føres et nationalt register over donorer og donorbørn, sådan at det er nemt for personer med donorophav at få informationer om både donor og donorhalvsøskede jf. [Anbefaling 7.3 fra Det Europapalamentariske råd fra 2019](#). Med den nuværende regulering er der risiko for, at den enkelte donor kan have mere end 100 børn på verdensplan. Idet personen med donorophav ikke har direkte adgang til informationer, omhandlende donor og eventuelle donorhalvsøskende, kan personen med donorophav gå i frygt for at få et kærlighedsforhold til eventuelle halvsøskende - både donorhalvsøskede og donors eventuelle egne børn. Risikoen er muligvis lille, men ikke usandsynlig, og de moralske og etiske aspekter må være af lige så stor betydning.

Ligeledes taler vi for, at adopterede sikres retten til at kende til, og få kontakt med, deres biologiske forældre. Ved en sådan sikring kan det minimere kriminalitet på tværs af landegrænser, og sikre mod ulovligheder såsom "paper-orphans", børnehøstere, kidnapninger, forældre som er blevet franarret sine børn, samt familiemedlemmer som giver børn væk uden forældrenes samtykke.

APF og Donorbørns Vilkår opfordrer således til fuld åbenhed for at sikre, at alle implicerede - både første familier, donorer og nye familie - holder fokus på barnets ret, tarv og fremtid gennem hele processen. Et fokus og en bevidsthed som fuld åbenhed kan være med til at sikre.

Ad5: Støtte, rådgivning og kvalificeret hjælp

Om hvad der er brug for.

På Post Adoption Service (PAS) området har ankestyrelsen igennem tiden haft et snævert fokus på de kommende forældre og deres behov - en tendens vi desværre endnu engang ser i forbindelse med kunstig befrugtning og donorområdet.

Der er nu afsat ressourcer til samtalegrupper og personlig samtale med professionel rådgivning til de adopterede. Selvom dette er en forbedring, er der stadig stor mangel på kvalificerede certificerede rådgivere, hvilket gør denne service svært tilgængelig for mange. Desuden mangler der stadig hjælp til søgning af biologisk slægt med alt, hvad det indebærer af hjælp med kontakt til myndigheder i andre lande, adgang til tolke, oversættelse af dokumenter m.m. Adoptionspolitisk Forum er ikke tvivl om, at hele området omkring sikringen af den familiære baggrund og dokumentation bør være del af PAS-ordningen, og vi efterlyser et uafhængigt videnscenter.

På donorbørnsområdet anbefaler forening Donorbørns Vilkår, at sikre; At kommende forældre der modtager behandling med æg- eller sæddonation:

1. Orienteres og modtager både mundtlig og skriftlig information om barnets behov og dets ret til at få informationer, om at det er undfanget via æg- eller sæddonation, samt at dette er en fortælling, der skal starte ved barnets fødsel.
2. Informeres om, at barnet modtager skriftlig orientering omkring dets donorophav og dets eventuelle halvsøskende via e-boks, når det fylder 16 år.

At personer med donorophav (både børn som voksne) - evt. sammen med familie eller en tæt relation - kan søge støtte og rådgivning til:

1. Håndtering af at være undfanget via donor og de spørgsmål, der måtte komme i denne forbindelse.
2. Kontakt til donorophav og donorhalvsøskende.

At æg- og sæddonorer modtager:

1. Skriftlig og mundtlig information om, hvad det vil sige at være æg- og sæddonor, at barnet har ret til at kende til donor, og at barnet kan søge kontakt, hvis og når

barnet har et behov. Denne information skal gives inden æg- og sæddonor tager beslutningen om at donere, og der bør herefter gå op til en måneds betænkningstid før en donation kan afgives.

2. Skriftlig information, når der undfanges et barn med donors donation
3. Skriftlig og mundtlig information om, hvad en kontakt med donorbarnet kan indebære.

Adoption og donation er en livlang proces, hvilket adoptionsforskningen understøtter. Lad denne forskning, sammen med den akkumulede erfaring fra adoptionsområder, være med til at forme og sikre en bedre støtte, rådgivning og kvalificeret hjælp for alle fremtidige børn - hvad enten de er adopterede eller blevet til ved hjælp af donation.

Med Venlig hilsen

Adoptionspolitisk Forum og Donorbørns vilkår

Læs Rapporten her > [Donorbørns ret til identitet](#)